Dnro H 2255/01.02.01./2020

Valvontaosasto
Ohjaus- ja asiantuntijapalvelut
Kansainväliset ja oikeudelliset asiat

02.11.2020

Eduskunta
Lakivaliokunta

LaV@eduskunta.fi

Viite: Asiantuntijapyyntönne valiokunnan istuntoon 03.11.2020

Tullin lausunto asiassa HE 184/2020 vp; Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Suomen osallistumisesta Euroopan syyttäjänviraston (EPPO) toimintaan sekä siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnon antaja:
Tulliylitarkastaja Lassi Salakka, puh: 04033 26192

Lausunto

Pyydettynä lausuntona Tulli esittää seuraavaa:

Tulli kannattaa Euroopan syyttäjäviraston (EPPO) perustamisen tavoitteita rikosoikeudellisten toimenpiteiden tehostamiseksi EU:n taloudellisten etujen suojaamiseksi.

Tavaran liikuttamisella tai näennäisellä liikuttamisella unionin ulkorajojen tai jäsenvaltioiden välisten rajojen yli on suuri merkitys toiminnassa, jolla pyritään saamaan laitonta hyötyä Euroopan Unionin kustannuksella ja unionipetoksiksi katsottavista rikoksista huomattava osa on tyypiltään sellaisia, joiden paljastamiseen ja estämiseen tähtäävät toimenpiteet sekä syyteharkintaan johtavan esitutkinnan suorittaminen kuuluvat Suomen osalta Tullin vastuualueelle.

Tulli on osallistunut säädännön valmisteluun ja voinut tuoda näkemyksensä esille jo aikaisemmissa vaiheissa. Tullin käsityksen mukaan säädettäväksi ehdotettava laki vastaa Euroopan Unionin asetusta ja siihen kirjatut säännökset koskevat asioita, joita Suomessa on perusteltua tarkentavasti käsitellä.

Esitutkintaviranomaisena Tulli on alusta asti kiinnittänyt huomiota Neuvoston asetuksen (2017/1939) johdanto-osan 13 ja 15 kohtiin, joiden mukaan asetuksella säädetään järjestelmästä, jossa EPPO:lla ja kansallisilla viranomaisilla on unionin taloudellisia etuja vahingoittavien rikosten torjunnassa jaettu toimivalta eikä se vaikuta jäsenvaltioiden kansallisiin järjestelmiin koskien tapaa jolla rikostutkinta on järjestetty. Tämän mukaisesti Tulli on todennut käsityksenään, että esitutkintaa suoritettaessa pakkokeinoja käyttävä pidättämiseen

oikeutettu virkamies joko on asian esitutkintalain 2 luvun 2§:n mukaisesti määräytyvä tutkinnanjohtaja tai toimii tämän estyneenä olon johdosta tilanteessa, jossa se on välttämätöntä.

Muun muassa valvottua läpilaskua kansainvälisen rikostorjuntayhteistyön keinona toistuvasti käytännössä toteuttavana viranomaisena Tulli kertaa tässä myös aiemman kantansa siitä, että kiiretilanteessakaan päätöksen tekeminen operatiivisesta toimenpiteestä ilman, että harkittaessa ovat käytettävissä myös toteuttavan esitutkintaviranomaisen tiedot, ei useimmiten ole käytännössä mahdollista, eikä viimeksimainittujen rutiininomainen ympärivuorokautinen päätöksentekovalmius huomioon ottaen myöskään tarpeellista.

Esitutkinnan aikana tutkintatoimien toteuttaminen, mukaan lukien tietojen hankkiminen ja käsittely sekä kahden tai useamman valtion viranomaisten yhteistoimintaan osallistumisesta ja sen muodoista päättäminen tapahtuu Suomessa syyttäjän ja esitutkintaviranomaisen yhteistyön puitteissa, tutkinnanjohtajan toimivaltansa puitteissa ja käytössään olevien tietojen perusteella tekemillä päätöksillä. Euroopan syyttäjänviraston toiminta kohdistuu vakaviin rikoksiin, joiden selvittäminen on tärkeää ja siksi on perusteltua, että sillä on laajat oikeudet saada tietoja sekä mahdollisuus käyttää voimakkaasti erilaisiin perusoikeuksiin ja vapauksiin puuttuvia pakkokeinoja, kun tälle on riittävät perusteet. Koska kyseessä on uusi, ylikansalliselta lähtökohdaltaan ainutlaatuinen toimija ja Euroopan laajuisesti sovellettavien työvälineiden sekä toimivaltuuksien käyttäjä, on Tullin näkökulmasta tärkeää seurata kansallisessa säädännössä, että tämä ei johda tilanteeseen, jossa samaa rikosnimikettä tutkittaessa käytössä olisi erilaiset valtuudet.

Tulli toteaa, että sen suorittamiin esitutkintoihin ei viimeisen viiden vuoden ajalta sisälly sellaisia arvonlisäveroon perustuvista omista varoista saataviin tuloihin vaikuttavia rajatylittävissä petollisissa menettelyissä tehtyjä tekoja tai laiminlyöntejä, joista johtunut kokonaisvahinko olisi ylittänyt kymmenen miljoonaa euroa. Tänä aikana ei myöskään ole ilmennyt vuosittain yli kuutta sellaista rikosta, joissa Euroopan unionille kannettaviin varoihin kohdistunut vahinko olisi Euroopan syyttäjänviraston toiminnassa ollessa johtanut ilmoitukseen sen toimivallan käytön harkintaa varten.

Tullilla ei ole muuta lausuttavaa.